

Examenul național de bacalaureat 2024

Proba E. c)

Istorie

Varianta 10

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Pozorne prečitajte nasledovné zdroje:

A. „Vlad Narázač (Vlad Țepeș) odmietal v roku 1459 platiť tribút, čo viedlo k pokusu sultána odstrániť ho z trónu Valaška (Țării Românești) [...]. Potom zorganizoval bleskovú vojenskú výpravu na juh od Dunaja (Dunăre), ktorá začala obsadením mesta Giurgiu a vypálením viacerých lokalít ako Turtucaia, Rahova a Nicopole [...]. Vlad Narázač sa ocitol sám pred osmanským zásahom, keď na jar roku 1462 sa sultán vybral smerom na Dunaj, aby potrestal jeho odvážnosť a priviedol so sebou aj následníka na trón. [...] Osmanské napredovanie sa konalo tak po mori, ako aj po súši. Turecká flotila vnikla po Dunaji, keď sa pokúsila o obsadenie Chile, a vojsko zo súše prešlo pri Turnu Măgurele cez Dunaj, kde so všetkou svojou snahou ich Vlad Narázač nemohol zastaviť. [...] Poučený zo skúseností pri Belehrade, kde Turci ustúpili po vážnom poranení sultána, Vlad Narázač zorganizoval slávny útok pri Târgoviște, [...] ktorý spomínajú všetky významné pramene o kampani z roku 1462.”

(M. Oproiu, *Istoria medie a românilor*)

B. „Autority nemohli tolerovať povstanie rumunských krajín, ktoré útočilo na Osmanskú ríšu z politického, vojenského a hospodárskeho aspektu. Navyše, povstanie bolo výzvou pre obsadených kresťanov z Balkánu [...]. Preto, desaťtisíce ľudí (možno 50 000), pod velením veľkého vezíra Sinan-Pašu sa dali do pohybu smerom k Dunaju. Michal (Mihai) [Chrabrý (Viteazul)] mal 8 000 vojakov plus 2 000 z Ardealu, ktorých viedol Albert Király; možno celkovo zozbieral 15 000 ľudí. Panovník potreboval úplnú podporu princa Transylvánie (Transilvaniei), Žigmunda Báthoryho (Sigismund Báthory) [...]. 20. mája 1595, bola podpísaná v Alba Iulii (Alba Iulia) dohoda medzi Transylvániou a Valašskom [...].

Turecké jednotky prešli cez rieku po moste z lodí začiatkom augusta 1595. Panovník nemohol bojovať na otvorenom poli, kvôli nepomeru síl. Zvolil si špeciálne miesto pri Čalugăreni [...]. Bitka sa odohrala 13./23. augusta 1595 [...]. Pre získanie úplného víťazstva, bitka pri Čalugăreni by bola mala pokračovať aj na druhý deň [...], čo Michal [Chrabrý] nemohol uskutočniť. Panovník Valaška musel ustúpiť so svojím vojskom do Stoienești a čakať na Žigmunda [Báthoryho].”

(I. A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

Opierajúc sa o tieto zdroje, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte bitku z roku 1595 spresnenú v zdroji **B**. **2 body**
2. Spresnite informáciu zo zdroja **A**, vzťahujúcu sa na akcie Osmanov z roku 1462. **2 body**
3. Uvedte po jednom panovníkovi Valaška, na ktorého sa vzťahuje zdroj **A**, respektíve zdroj **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce zdroju, ktorý tvrdí, že panovník organizuje vojenskú výpravu na juh od Dunaja. **3 body**
5. Uvedte jeden vzťah príčina–následok, medzi dvoma informáciami zo zdroja **B** a spresnite úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Predstavte dve ďalšie diplomatické akcie, na ktorých sa zúčastnili Rumuni v 15. – 16. storočí, okrem tej, ktorá je uvedená v zdroji **B**. **6 bodov**
7. Uvedte jednu podobnosť medzi dvoma historickými udalosťami, na ktorých sa podieľali Rumuni v 14. storočí. **4 body**

ZADANIE II.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný zdroj:

„V deň vypuknutia prvej svetovej vojny, [...] rumunská verejná mienka [...] s myšlienkou na národné oslobodenie Rumunov z provincií nachádzajúcich sa pod rakúsko-uhorskou nadvládou [...] – Transylvánia (Transilvania), Banát (Banat), Bukovina (Bucovina) – sa priklonila k vstupu do vojny spolu s veľmocami Antanty (Francúzsko, Rusko, Anglicko), proti spoločenstvu Centrálnych mocností (Nemecko, Rakúsko-Uhorsko; neskôr Bulharsko a Turecko). [...]

V roku 1914 predseda vlády I. I.C. Brătianu, ako aj ďalší politickí lídri rozhodne podporovali neutralitu [...]. Počas obdobia neutrality sa konala [...] široká verejná rozprava, ktorá mala objasniť dilemu vstupu Rumunska (României) do vojny po strane jedného alebo druhého spoločenstva. Nakoniec výber veľkej väčšiny verejnej mienky naklonil názor v prospech vstupu Rumunska do vojny po strane veľmocí Antanty, proti Centrálnym mocnostiam. [...]

Na základe dohody uzavretej s Antantou, ďalšia Kráľovská rada, zvolaná 14. augusta 1916, konečne rozhodla o okamžitom vstupe Rumunska do vojny. [...] Rumunské vojsko – v noci zo 14. na 15. augusta 1916 – vstúpilo do Transylvánie [...]. Úspech bol krátkodobý, lebo [...] rumunské vojsko, bez včasnej pomoci spojencov, muselo ustúpiť pred nemeckými a rakúsko-uhorskými jednotkami. Ústup na juh od Karpát (Carpați) sa vykonal po viacerých bitkách [...] s ťažkými stratami na ľudských životoch, obzvlášť vo Valea Jiului. [...] V tom istom čase Rumunsko bolo napadnuté nepriateľom, nemeckými jednotkami, ktorým velil generál Mackensen, aj na južnom fronte. Pridali sa im aj bulharské a turecké jednotky, za podmienok, že spojenci nesplnili svoj záväzok pokryť juh Rumunska svojím útokom. Takto, v decembri 1916, hlavné mesto bolo obsadené a veľká časť z národného územia sa dostala pod vojenskú okupáciu Centrálnych mocností. Od tohto dňa rumunské vojsko, a spolu s nim aj autority a hlavné štátne inštitúcie ustúpili do Moldavska (Moldova). [...]

Séria veľkých víťazných bitiek uskutočnených v období júl-august 1917 začala bitkou v Mărăști [...]; pokračovala slávnou bitkou pri Mărășești, ktorá bola najvýznamnejším rumunským víťazstvom počas prvej svetovej vojny [...]. V tom istom čase s poslednou uvedenou bitkou sa konala aj bitka pri Oituz, postup nepriateľa po údolí Trotușu bol tiež zastavený.”

(N. Isar, *Istoria modernă a românilor, 1774/1784-1919*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte veľké spoločenstvo uvedené v danom zdroji. **2 body**
2. Spresnite storočie, na ktoré sa vzťahuje daný zdroj. **2 body**
3. Uveďte *predsedu vlády* z roku 1914 a jednu charakteristiku verejnej mienky v Rumunsku, na ktorú sa vzťahuje daný zdroj. **6 bodov**
4. Uveďte z daného zdroja dve informácie vzťahujúce sa na udalosti z roku 1917. **6 bodov**
5. Na základe daného zdroja sformulujte stanovisko vzťahujúce sa na vojenské akcie, ktoré sa konali v roku 1916 a podporte ho dvoma informáciami zo zdroja. **10 bodov**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti tvrdenie, podľa ktorého demokracia vo Veľkom Rumunsku (România Mare) sa upevnila v období 1921-1930. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i závery.) **4 body**

ZADANIE III.

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o povojnovom Rumunsku (România), majú na zreteli:

- spresnenie politickej akcie, ktorá sa uskutočnila v Rumunsku v období 1946-1960 a uvedenie dvoch aspektov vzťahujúcich sa na ňu;
- uvedenie dvoch opatrení prijatých vo vnútornej politike Rumunska v období 1964-1985;
- predstavenie historickej udalosti z obdobia národného komunizmu, prostredníctvom ktorej sa Rumunsko zúčastnilo na medzinárodných vzťahoch;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na upevnenie poddecembrovej demokracie v období 1990-1995 a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa aj používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra prezentácie**, zdôraznenie **vzťahu príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i záver) **dodržiavanie chronologického/logického sledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu.